

SEMPOZYUM

-I-

The God Experience: Who has it and why? (Tanrı Deneyimi: Kimin Var ve Niçin?) (13-16 Temmuz 2004, Hoddesdon, Hertfordshire, U.K).

İngiltere'nin, Lampeter, Wales Üniversitesi'ne bağlı Alister Hardy Dinsel Deneyim Araştırma Merkezi ile Modern Churchpeople's Union'ın birlikte organize ettikleri "The God Experience: Who has it and why?" (Tanrı Deneyimi: Kimin Var ve Niçin?) adlı konferanslar dizisi 13-16 Temmuz tarihleri arasında Londra yakınlarındaki Hoddesdon, Hertfordshire'da tarihî Heigh Leigh Konferans Merkezinde yapıldı.

Konferanslarda, farklı bilimsel, felsefi ve dini açılardan Tanrı ve özellikle Tanrı ile bağlantılı olarak dinsel deneyim yahut dînî tecrübe konusu tartışıldı. Gençlerin psikolojik huzuru ve dinsel deneyim, Avrupalıların dinsel deneyim konusundaki güçlükleri, dinsel deneyim olaral müzik, Hz. Meryem ile ilgili dinsel deneyimler, günümüzde alternatif maneviyat arayışları, ölümden dönme yahut yakm-ölüm deneyimleri, Müslümanların dinsel deneyimleri, Saf Ülke Budizminde 'Öteki Güç'ün farkında olma deneyimleri, Budizmde Meditasyon Yolu, Antik Mısır ve Hindistan'daki ölümden sonra yaşam deneyimi anlayışlarının karşılaştırılması, bir dinsel deneyimin ne zaman Tanrı'ya ait olacağına ilişkin bilimsel bir perspektif, ve benzeri konularda herbiri yaklaşık bir saat süren konuşmalar ve arkasından da tartışmalar yapıldı.

Bunlardan bazıları ile ilgili aldığımız notlardan kısa bilgiler vermek gerekirse, örneğin, Profesör Leslie Francis, Gençler Arasında Dinsel Deneyim ve Psikolojik Sağlık/Mutluluk konusundaki konferansında, dinsel deneyim sahibi olmada yaş, cinsiyet, sosyal sınıf, eğitim düzeyi, dinsel inanç ve ibadetin varlığı gibi konuların farklılıklara sebep olabileceği; dinsel deneyimi olanların daha yüksek bir yaşam amacı duygusu taşıdıkları; yapılan deneysel araştırmaların dinsel deneyim ile psikopatoloji yahut ruhsal rahatsızlıklar arasında hiçbir bağ olmadığını gösterdiği; dinsel deneyimlerin içe dönük, sezgisel ve duygusal yönü

kuvvetli kimselerde daha fazla görüldüğü gibi istatistiki verilere dayalı sonuçlardan bahsetti. Seküler bir çağda ve toplumda yetişmiş gençler arasında % 32 oranında dinsel deneyim yaşayanların olmasının azımsanamayacak bir rakam olduğunu vurguladı. Kadınların (% 33) erkeklere oranla (% 30) daha fazla dinsel deneyim sahibi olduklarını anlattı. Daha başarılı öğrenciler arasında dinsel deneyim oranının (% 35) daha başarısızlara oranla (% 30) daha yüksek olduğunu belirtti. Kiliseye veya başka bir ibadet merkezine düzenli devam edenlere oranla (% 57) daha seyrek devam edenler (% 39) ve hiç gitmeyenler (% 19) arasında dinsel deneyim sahibi olma açısından farklılıklar görüldüğünü belirtti. Dinler açısından bakıldığında da, dinsel deneyim sahibi olmanın, herhangi bir dini gruba bağlı olmayanlar arasında %21, Yahudiler arasında % 49, Hindular arasında % 52, Budistler arasında % 52, Sihler arasında % 60, ve Müslümanlar arasında % 62 oranında görüldüğünü kaydetti.

Dinsel Deneyim Araştırma Merkezinin eski başkanı Dr. David Hay, "Dinsel Deneyim Avrupalılar İçin Niçin Zor?" konulu konferansında, dinin temelinde insanoğlunun biyolojik yapısında yahut fitratında yerleşik olan dinsel deneyim potansiyelinin bulunduğunu vurguladı. Avrupalıların, dinsel deneyim yaşasalar da iki sebepten dolayı bunu anlatmaktan çekindiklerini öne sürdü. Birincisi, böyle bir deneyimi anlattığında, dinleyenlerin yaşayan kişinin zihinsel olarak dengesiz veya rahatsız olduğunu düşünebilecekleri korkusu. İkincisi de, alay edilme veya aptal yerine konulma endişesi. Hay'a göre, kültürel çevrenin karşıtlığının farkında olma, birçok çağdaş insanın dinsel hisleri ve deneyimlerini gizli tutmasına yol açıyor. Fakat bu durum insanın doğasında olan dinsel deneyim özelliğini ortadan kaldırmıyor. Zira, Hay'in 2000 yılında tüm Britanya'yı kapsayan araştırmalarının sonucuna göre, İngiltere'de dinsel deneyim sahibi olanların oranı oldukça yüksektir (% 76).

Müslümanların Dinsel Deneyimleri konusundaki bizim konferansımız üç ana bölüme ayrılmıştı. Birincisinde dinsel deneyim yolunun Tanrı hakkındaki bilgi yolları arasındaki yeri anlatıldı. İkincisinde sıradan Müslümanların yaşadıkları dinsel deneyimler ana başlıklar altında özetlendi ve örneklendirildi. Üçüncü kısımda da

Mutasavvıfların dinsel deneyimleri üzerinde duruldu. Bu konferansın metni, hakemler kurulundan ve editörlerden geçtikten sonra, kısa süre önce Dinsel Deneyim Araştırma Merkezi tarafından kitapçık olarak basıldı. (C. S. Yaran, *Muslim Religious Experiences*, Lampeter: Religious Experience Research Centre, 2004).

-II-

Religion and Culture After Modernity (Modernite Sonrasında Din ve Kültür) (9-10 Haziran 2004, Sinaia, Romanya), Cafer Sadık YARAN.

Washington Katolik Üniversitesi, Felsefe ve Değerler Araştırmaları Konséyi ile Bükreş Roman-Katolik Teoloji Enstitüsünün birlikte düzenledikleri "Modernite Sonrasında Din ve Kültür" konulu uluslar arası sempozyum 9-10 Haziran tarihlerinde Romanya'nın dağ ve tarih turizmi merkezlerinden Sinaia'da yapıldı.

Sempozyumda, Amerika'dan Çin'e, Rusya'dan Lübnan'a uzanan çeşitli ülkelerden katılımcılar, vahiy ve vahiyler, moderniteden sonra din ve kültür, Platon felsefesinde ilâhî ışık kavramı üzerine Augustine ve Descartes, Sekülerizasyon ve Laikliğin kaynağı olarak Skolastik düşünürler arasındaki çatışmalar, geçiş dönemlerinde kültürel değerler, kültür ve hafıza, post-modern insan ve dinsel sembolizm, günümüzde din ve felsefe, küreselleşmenin değişen bağlamında din, moderniteden sonra dinsel çoğulculuk, dinsel çoğulculuk ve çok-kültürlülük, günümüzde Rus Ortodoks kilisesi ve geleceğe katkısı, çağdaş dinsel düşüncede uygulamalı ahlakın meydan okuyuşu, Hıristiyanlar ve Müslümanlar arasında dinler-arâsı diyalogun değişen rolü, ve benzeri konularda bildiriler sundular.

Genel olarak bakıldığında, bildirilerde, dinin sosyal yönü ile de ilgilenilmeli, toplumsal sorumluluklar göz ardı edilmemeli, genç kuşakların kimliğinin nasıl bir değerler sistemi üzerine inşa edileceği tartışılmalı, tarihsel hafızamız düşmanlıktan diyaloga ve dostluğa dönüştürülmeli, modernitenin insan hakları, barış ve adalet gibi değerleri modernite sonrasında da korunmalı, dinlerin Tanrı sevgisi yanında insan